

Een 0-plaat, hoe werkt dat?

Introductie

In de jeugdhulp wordt veel begeleid, behandeld en beleid gemaakt vanuit: we zien een probleem en hier hebben we de oplossing. Dat gebeurt ook met jeugdhulpbeleid: Is er nog steeds kindermishandeling? Dan scherpen we de meldcode aan. Is gesloten jeugdzorg niet goed? Dan maken we kleinschalig verblijf. Maken erg veel kinderen gebruik van jeugdhulp? Dan perken we de reikwijdte in. Er wordt zelden een analyse gemaakt en vrijwel altijd wordt één oorzaak gezien waar dan een oplossing voor bedacht wordt. Echter jeugdhulp en jeugdhulpbeleid zijn complexe zaken die zelden of nooit één oorzaak hebben en die dus ook zelden beter worden van die ene oplossing. ‘Stellaardjes’ zijn het gevolg. En soms Stellaarden, want ze kunnen erg groot zijn.

De Beweging van 0 heeft met name voor het maken van breed gedragen beleid een middel ontwikkeld om dit reflexmatig handelen te helpen voorkomen, of in termen van Kahnemann om mensen te verleiden bij complexe zaken minder vaak te denken vanuit systeem 1 dan vanuit systeem 2. Niet vanuit snel en instinctief tot een oplossing komen, maar langzaam en logisch een oplossing bedenken en vorm geven.

Nu we een paar jaar werken met 0-platen zien we dat

- het middel ‘tegenstanders’ als gemeenten en aanbieders verbindt
- dat mensen plezier krijgen in ontrafelen van een vraagstuk
- mensen meer ruimte voelen voor ontwikkelen naar een verbetering in plaats van veranderen voor een oplossing
- dat mensen greep krijgen op ontwikkeling naar steeds hoger niveau en daar geloof in krijgen
- vertrouwen krijgen in dat ambitie complex is, maar wel minstens voor een groot deel haalbaar
- er ontstaat plezier in het samen werken aan betere hulp voor kinderen en gezinnen

Werkwijze

Grote doelen bereik je nooit alleen. De werkwijze is daarom dat met een groep, liefst gemêleerd en met soms ogenschijnlijk tegenstrijdige belangen, na een introductie met wat geschiedenis en voorbeelden eerst gepraat wordt over: wat is eigenlijk jullie gezamenlijke 0-doel? Hier wordt flink tijd voor genomen. Als het 0-doel bepaald is (en het mag later altijd aangepast) gaan we met de groep aan de slag om knoppen te bepalen waar we aan moeten draaien om dat doel te bereiken.

0-doelen waar tot nu toe aan gewerkt wordt zijn bijvoorbeeld:

- 0 suicides in jeugdhulp
- 0 uithuisplaatsingen
- 0 kinderen/gezinnen met complexe problematiek zonder degelijke Gedeelde Verklarende Analyse
- 0 kinderen gesloten

- 0 bange ouders
- 0 jongeren in een JJI
- 0 separaties
- 0 kinderen die niet gewoon prettig thuis opgroeien
- 0 kinderen langer dan 6 maanden met onopgemerkt trauma en waar nog niet aan herstel gewerkt wordt

Bij het maken van 0-platen zijn er in ieder geval 4 spelregels.

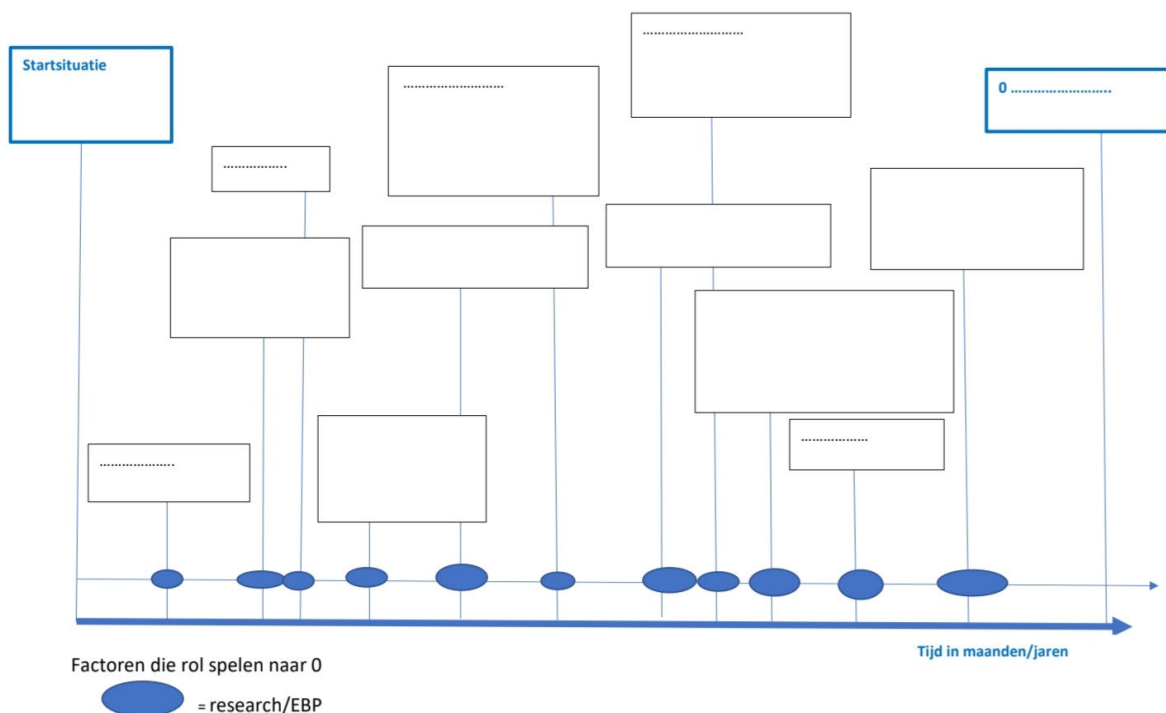
1. We werken met een 0-doel. Dit verwoordt de ambitie. Werken met een 0-doel leidt geregeld tot dubbele ontkenningen, maar in de praktijk hebben we geleerd dat dit tot het goede gesprek leidt. De eerdere, bijna reflexmatige weerstand is bijna verdwenen.
2. Het doel moet geformuleerd worden in termen van wat voor kinderen, gezinnen, of samenleving van waarde is. Dus niet “we willen heel goede jeugdhulp”, maar 0 kinderen die zinloos, of zelfs schadelijk thuiszitten in plaats van op school. Goede jeugdhulp is een middel, op een goed manier school volgen het doel.
3. Noem altijd als onderwerp eerst een knop waar je zelf aan kunt draaien
4. Een 0-plaat is nooit klaar. We kunnen ‘nu’ nadenken over knoppen waar we aan kunnen draaien, maar vanavond thuis, of in de loop van de tijd zul je altijd ontdekken dat er andere knoppen zijn, of dat je een knop hebt bepaald die niet bijdraagt.

Als de 0-plaat voor dat moment klaar is, kan de groep aan de slag met wat ze nu gaan doen. Dat betekent opnieuw kijken naar de knoppen en gaan prioriteren. Meestal zijn er teveel knoppen om allemaal zinvol aan te draaien. Het is goed om te weten dat die knoppen er zijn, maar te kiezen daar nu even niks mee te doen. Prioritering vindt plaats op basis van argumenten als:

- Belang dat het nu gebeurt
- Menskracht
- Kosten te hoog
- Laaghangend fruit
- Kosten juist laag

Soms blijft het hierbij, soms wordt gekozen voor vervolg en wordt de 0-plaat als agenda voor langere tijd gehanteerd.

In dat laatste geval wordt een aantal knoppen gekozen en worden afspraken gemaakt wie hoe en waarmee aan de slag gaat, of gaan. Door één keer in de x tijd terug te komen met daarbij de 0-plaat als perspectief kun je evalueren en bepalen wat er wel of niet loopt en waarom. Er kan dan ook besloten worden dat de werkzaamheden rond één knop wel klaar zijn voor dat moment, dat het wel/niet zinvol is hiermee door te gaan, dat het nodig is om een andere knop op te pakken omdat er anders geen voortgang is, of dat er nog knoppen toegevoegd moeten worden.

De Gedeelde Verklarende Analyse en de 0-plaat

Uit onderzoek (zie o.a. <https://www.bewegingvannul.nl/betrek-mij-gewoon/>) weten we dat een Verklarende Analyse in de jeugdhulp vaak ontbreekt. Er wordt te vaak na te weinig luisteren op te weinig informatie te snel een conclusie getrokken, een advies gegeven en hulp gestart. En die hulp blijkt dan vaak niet te werken. Meer tijd nemen om te luisteren naar ouders en kinderen en dan met hoogwaardige professionele kwaliteiten samen met ouders en kind een gedeelde analyse te maken om vervolgens samen tot een plan te komen leidt tot betere resultaten van zorg. En voor wie hier zenuwachtig van wordt, het leidt zeker niet tot meer zorg en hogere kosten. Die betere gedeelde analyse dat ouders en kind ook vaker het vertrouwen voelen om op eigen kracht verder te gaan. Inmiddels wordt er gelukkig op veel plaatsen in het land geschoold. En er wordt niet geschoold in een waarheid, maar in wat we nu weten wat het best werkt. En er wordt onderzoek gedaan om te kijken hoe we naar nog weer beter kunnen ontwikkelen.

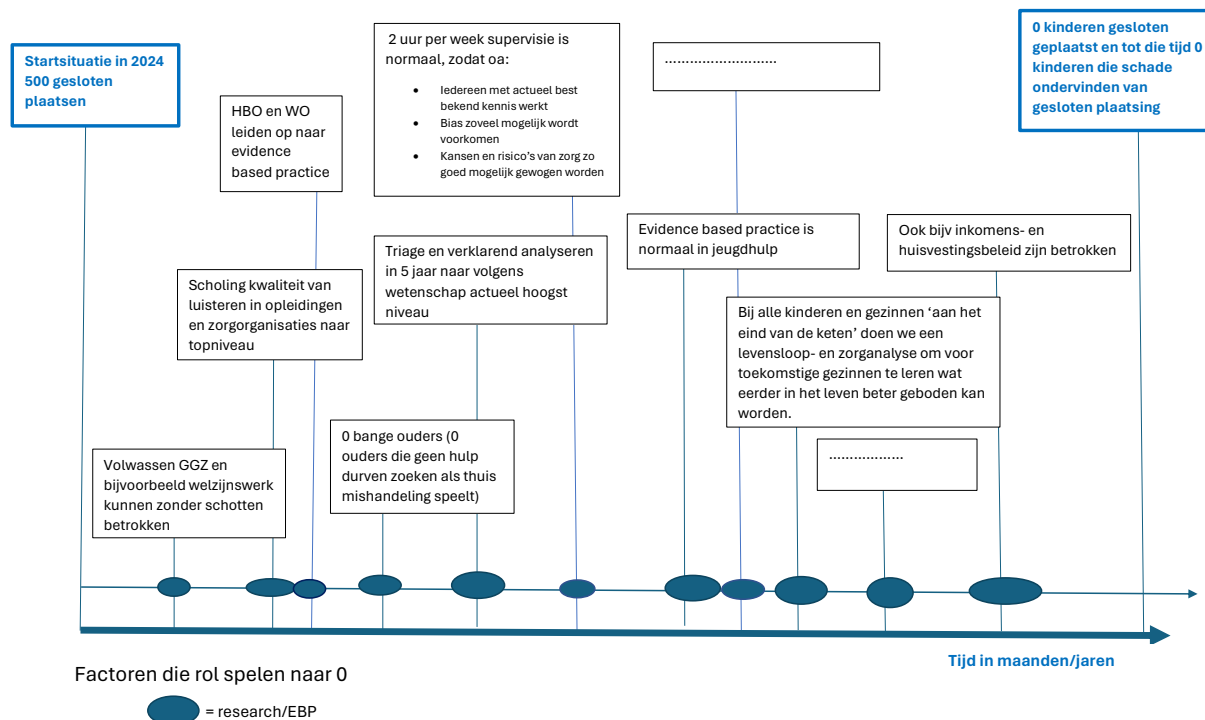
Het maken van een Gedeelde Verklarende Analyse in het hulptraject aan een kind en gezin is congruent aan de 0-plaat bij het maken van beleid over jeugdhulp. Beiden pretenderen niet een waarheid op te leveren. Beide zijn daarmee anders dan wat we actueel vaak zien. In jeugdhulptrajecten wordt te vaak na snelle 'diagnostiek' gesuggereerd dat er nu een oplossing komt, waarna dat geregeld niet zo blijkt te zijn en doorgestuurd wordt. Enzovoort enzovoort. En bij het maken van jeugdhulpbeleid zien we wat inmiddels wel boemerangbeleid heet: We zien een probleem en we bedenken snel een oplossing. Die dan te vaak ook weer niet werkt. Waarna we weer een nieuwe oplossing bedenken. Voor zowel hulp aan kinderen en gezinnen als voor het voeren van jeugdhulpbeleid bepleiten we te starten met een diepere analyse, voor kinderen en gezinnen een Gedeelde Verklarende Analyse, en voor beleid een 0-plaat.

Een actueel beleidsvoorbeeld van probleem → oplossing is de gesloten jeugdzorg. Eindelijk wordt gezien dat gesloten jeugdzorg te vaak schadelijk is voor kinderen en we bedenken een oplossing: kleinschalig verblijf. Zonder dat iemand geanalyseerd heeft waarom kinderen in gesloten jeugdzorg belanden en zonder dat iemand weet of kleinschalig verblijf dan wel goed werkt voor kinderen start de promotie van kleinschalig verblijf. Het is een voorbeeld van systeem 1 denken van Kahneman. Wat nu als we hier met systeem 2 denken zouden starten. Dus wat zouden we doen als we tijd zouden nemen om het probleem te doorgronden, bijvoorbeeld door dus een 0-plaat te maken?

Analyse van de vraag waarom kinderen eigenlijk in gesloten jeugdhulp belanden en vervolgens ook van de vraag of en hoe kleinschalig verblijf dan een betere oplossing is voor de kinderen die daar (nog?) wel belanden kan tot de volgende vragen en onderwerpen leiden:

- Ketenbreed leren liet zien
  - dat ouders en kinderen zich in hulptrajecten zelden tot nooit gehoord voelden
  - dat er geen goede Verklarende Analyses gemaakt zijn bij kinderen/gezinnen aan het eind van de jeugdhulpketen
  - dat kennis over werkzame zorg veel te weinig benut wordt, of zelfs niet bekend is
  - dat er zelden aandacht is voor problemen van ouders die soms oorzakelijk zijn, of het probleem in stand houden
- we weten dat 0 ouders hulp durven zoeken als er thuis mishandeling speelt. Het uiteindelijk gevolg kan zijn dat het met een kind zo slecht gaat dat hij, of zij in gesloten zorg belandt
- als we toch denken dat gesloten zorg noodzaak is
  - wat doen we dan om zo zeker mogelijk te weten dat dit verstandig is
  - wat kunnen we dan misschien beter inrichten om die kinderen te helpen?
- Hoe zorgen we dat we zo zeker mogelijk weten dat onze actie niet meer schade doet dan goed (first do no harm)?
- Alle mensen leiden aan bias, ook jeugdhulpprofessionals, hoe zorgen we dat we zo min mogelijk schade creëren door bias van hulpverlening?
- .....

Als we dit in een ambitie vertalen en dus in een 0-plaat onderbrengen komen we bijvoorbeeld tot

Een 0-plaat is zoals genoemd zelden definitief. Om dat te symboliseren nemen we daarom altijd ook een knop op met puntjes. Gaandeweg kan een knop toegevoegd worden, of juist verwijderd. We stellen een 0-doel, omdat we weten dat je verder komt als je een groot concreet doel formuleert dan wanneer je bijvoorbeeld zegt dat je beter gaat worden. Het 0-doel is niet per sé geformuleerd om het ook te halen en al helemaal niet om het snel te halen. Het is een streven om zo dicht mogelijk en zo snel mogelijk bij in de buurt te komen.

De blauwe ovaaltjes staan voor de wetenschap dat je op elke knop ook wel weer beter kunt worden. Welke kennis is er bijvoorbeeld, of welke kennis kan nog ontwikkeld worden om inkomensbeleid, of supervisie van professionals zo goed mogelijk te laten bijdragen?

Tot slot

Werken met 0-platen helpt om vraagstukken niet onterecht te eenvoudig te maken, maar ook om complexiteit overzichtelijk en behapbaar te maken. Het is bovendien enthousiasmerend en verbindend. Het is ontwikkeld binnen de jeugdhulp, maar ook al eens op proef gebruikt binnen de ouderenzorg. Wij denken dat het ook bruikbaar is bij andere grote vraagstukken, zoals bijvoorbeeld milieuproblematiek. Ook milieuproblematiek is iets wat niet één groep kan oplossen, of waar één groep voor verantwoordelijk is. Als er in gezamenlijkheid een 0-plaat gemaakt was hadden we nu wellicht minder polarisatie gehad en meer een gezamenlijk verantwoordelijkheidsgevoel. Gezamenlijke verantwoordelijkheid, dat is wat we ieder die jeugd een goede toekomst wenst toewensen.